

Κλαδική Έρευνα στις Τραπεζικές Καταθέσεις

Διεύθυνση Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών, Ασφαλειών και Ελεύθερων
Επαγγελμάτων (Δ' Διεύθυνση)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ

3

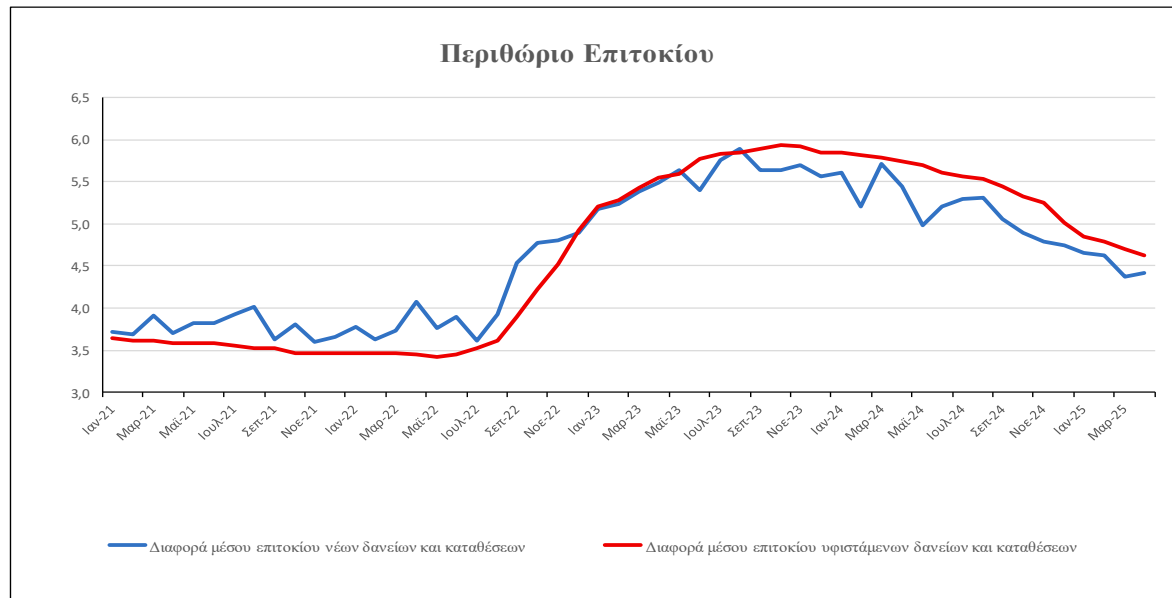
ΛΟΓΟΙ ΕΚΚΙΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΛΑΔΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Πρώτος λόγος: Αύξηση του επιτοκιακού περιθωρίου των τραπεζών

4

Επιτοκιακό περιθώριο : η διαφορά ανάμεσα στο μέσο επιτόκιο χορηγήσεων και μέσο επιτόκιο καταθέσεων (υφιστάμενων και νέων) των τραπεζών

- Μεταξύ Ιανουαρίου 2021 και Αυγούστου 2023 → σημαντική αύξηση (κατά περίπου 60%)
- Ελαφριά πτώση το 2024-2025

Δεύτερος λόγος: Περιορισμένη μετακύλιση της αύξησης των επιτοκίων της ΕΚΤ (1/2)

5

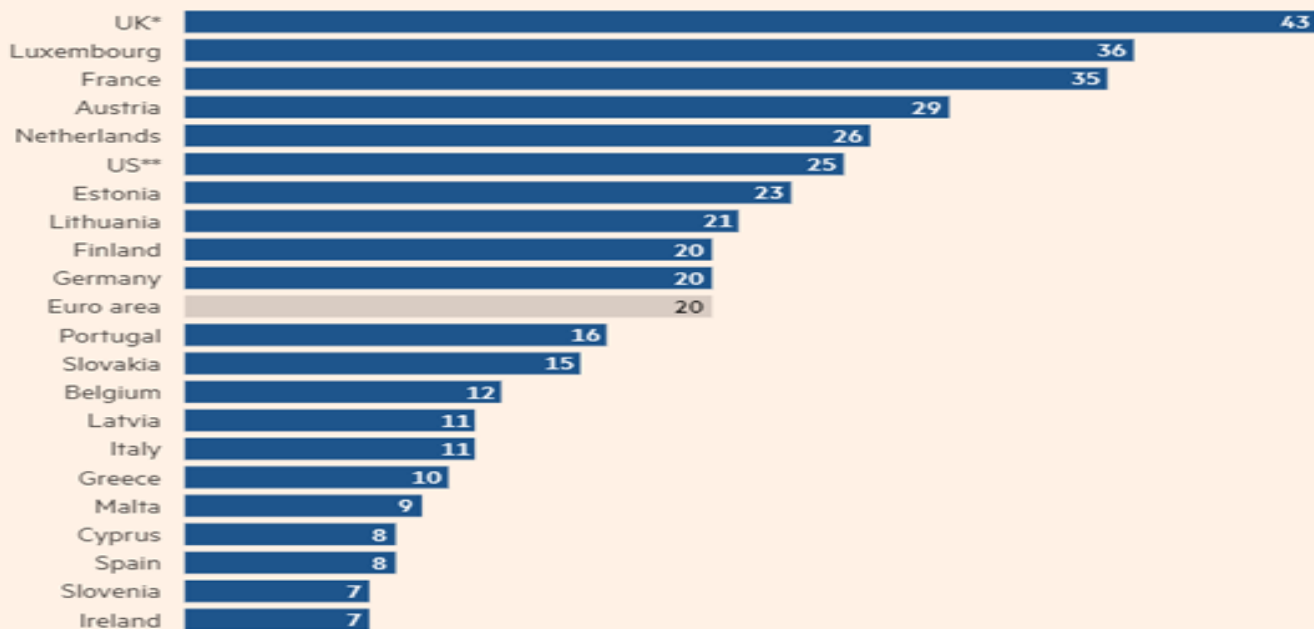
- Μεταξύ Ιουλίου 2022 και Σεπτεμβρίου 2023: σταδιακή αύξηση των επιτοκίων πολιτικής της ΕΚΤ
- Ενδείξεις ότι η αύξηση αυτή μετακυλήθηκε στους καταναλωτές σε περιορισμένο μόνο βαθμό
- Τράπεζα της Ελλάδος (Ενδιάμεση Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής, Δεκέμβριος 2023): «[...] φαίνεται ότι κατά τον προηγούμενο ανοδικό κύκλο υπήρχε **μεγαλύτερη ενσωμάτωση** των διαδοχικών αυξήσεων της ΕΚΤ στα επιτόκια καταθέσεων προθεσμίας των νοικοκυριών στην Ελλάδα [...]. Αντίθετα, στον κύκλο που διανύουμε, η επακόλουθη αύξηση των επιτοκίων καταθέσεων των νοικοκυριών είναι **σημαντικά μικρότερης έκτασης και πιο αργή**, παρά τη ραγδαία και απότομη αύξηση του επιτοκίου πολιτικής από την ΕΚΤ [...]».

Δεύτερος λόγος: Περιορισμένη μετακύλιση της αύξησης των επιτοκίων της ΕΚΤ (2/2)

6

Proportion of interest rates passed on to customers (%)

Deposit betas between June 2022 and May 2023 for large banks

FINANCIAL TIMES

Source: S&P Global Ratings • *From Dec 2021, when Bank of England began raising rates; **From March 2022, when Fed began raising rates, to March 2023

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ

7

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΚΛΑΔΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της Κλαδικής Έρευνας

8

- Ιούλιος 2024: εκκίνηση της κλαδικής έρευνας
 - ❖ Σκοπός: να διερευνήσει τις συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά των τραπεζικών καταθέσεων, προκειμένου να διαπιστώσει τυχόν στρεβλώσεις και να υποβάλει προτάσεις για την ενίσχυση του ανταγωνισμού στην αγορά, προς όφελος των καταθετών (νοικοκυριών και επιχειρήσεων)
 - ❖ Άρθρο 40 ν. 3959/2011 – κριτήριο: *«η διαμόρφωση των τιμών ή άλλες περιστάσεις δημιουργούν υπόνοιες για πιθανό περιορισμό ή στρέβλωση του ανταγωνισμού»*

Αντικείμενο της κλαδικής έρευνας (1/2)

- Η κλαδική έρευνα καλύπτει όλα τα διαθέσιμα καταθετικά προϊόντα:
 - ❖ *πρώτης ζήτησης*
 - ❖ *λογαριασμοί τρεχούμενοι/ όψεως*
 - ❖ *λογαριασμοί ταμιευτηρίου*
 - ❖ *προθεσμιακές καταθέσεις*
- Οι τρεχούμενοι λογαριασμοί και οι λογαριασμοί ταμιευτηρίου δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερες διαφορές στην πράξη
 - ❖ *η ανάληψη είναι δυνατή ανά πάσα στιγμή/ χωρίς προηγούμενη γνωστοποίηση (υπό ορισμένες προϋποθέσεις για τους λογαριασμούς ταμιευτηρίου)*
 - ❖ *εφαρμόζεται παραπλήσιο επιτόκιο (εξαιρετικά χαμηλό – σχεδόν μηδενικό)*
- Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις προθεσμιακές καταθέσεις
 - ❖ *το βασικό μέσο αποταμίευσης για νοικοκυριά/ επιχειρήσεις στην Ελλάδα*

Αντικείμενο της κλαδικής έρευνας (2/2)

10

- Δάνεια: εκτός πεδίου, παρά τη σημασία των επιτοκίων χορηγήσεων για τη διαμόρφωση του επιτοκιακού περιθωρίου
 - ❖ Τα επιτόκια χορηγήσεων δεν είναι τυποποιημένα – εξαρτώνται από διάφορους παράγοντες, π.χ.:
 - ποσό του δανείου
 - αξιόχρεο του δανειολήπτη
 - χρόνος αποπληρωμής
 - εξασφαλίσεις

- Δομημένα επενδυτικά προϊόντα: εκτός πεδίου, καθώς συνδυάζουν χαρακτηριστικά προθεσμιακών καταθέσεων και επενδυτικών προϊόντων
 - ❖ όχι αμιγώς αποταμιευτικό προϊόν

Μεθοδολογία – Μέτρα έρευνας

11

- ✓ Επιστολές παροχής στοιχείων σε εμπορικές και συνεταιριστικές τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα
- ✓ Επιστολή παροχής στοιχείων στην Τράπεζα της Ελλάδος
- ✓ Έρευνα καταναλωτών
- ✓ Επισκόπηση της βιβλιογραφίας
- ✓ Συζητήσεις με εκπροσώπους της πανεπιστημιακής κοινότητας

Η ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ολιγοπωλιακή δομή της αγοράς

13

- Αρχές δεκαετίας 2010: Αυξημένη τάση προς συγκέντρωση της αγοράς ως αποτέλεσμα της ελληνικής κρίσης χρέους
 - ❖ Από 62 χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, μείωση σε 35
- Ορισμένες neobanks (π.χ. Revolut) δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, αλλά δεν προσφέρουν γνήσια αποταμιευτικά προϊόντα
- 4 εμπορικές τράπεζες που θεωρούνται ως «συστημικά σημαντικές»
 - ❖ Αποτελούν ένα στενό ολιγοπώλιο και δεν αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες ανταγωνιστικές πιέσεις από άλλους παίκτες

Διαθέσιμα καταθετικά προϊόντα

14

➤ **Λογαριασμοί πρώτης ζήτησης (μίας ημέρας)** - το πλέον δημοφιλές καταθετικό προϊόν

Λογαριασμοί τρεχούμενοι/ όψεως

- ❖ διαθέσιμοι τόσο για ιδιώτες, όσο και για επιχειρήσεις
- ❖ επιτρέπουν στους δικαιούχους να εκτελούν πληρωμές και άλλες συναλλαγές
- ❖ δίνουν τη δυνατότητα υπερανάληψης και μπλοκ καταθέσεων

Λογαριασμοί ταμιευτηρίου

- ❖ κατά κύριο λόγο, διαθέσιμοι για ιδιώτες
- ❖ στην πράξη λειτουργούν ως τρεχούμενοι λογαριασμοί (με λίγες εξαιρέσεις)

➤ **Προθεσμιακές καταθέσεις**

- ❖ παρέχουν συγκεκριμένο επιτόκιο για καθορισμένη χρονική περίοδο
- ❖ τα χρήματα δεσμεύονται αλλά το επιτόκιο είναι (συνήθως) υψηλότερο από τις καταθέσεις μιας ημέρας

Οι καταναλωτές όλο και περισσότερο κατευθύνονται προς επενδυτικά προϊόντα, π.χ. αμοιβαία κεφάλαια, ομόλογα, μετοχές, κλπ. (προσφέρουν μεν υψηλότερες αποδόσεις, αλλά καταβάλλεται προμήθεια στην τράπεζα)

Προθεσμιακές καταθέσεις – Επιτόκια 2019-2024 (1/5)

15

- **06/2014 – 07/2022: Το επιτόκιο διευκόλυνσης καταθέσεων (DFR) της ΕΚΤ είναι αρνητικό**
 - ❖ *Τα επιτόκια των τραπεζών είναι πολύ χαμηλά*
 - ❖ *2021-2022: σχεδόν στο ίδιο επίπεδο με τα επιτόκια των καταθέσεων μιας ημέρας*
 - ❖ *Οι ελληνικές τράπεζες δεν εφάρμοσαν αρνητικά επιτόκια*

- **09/2022 – 06/2024: Το DFR αυξάνεται σταδιακά**
 - ❖ *Οι ελληνικές τράπεζες καθυστερούν να ενσωματώσουν την αύξηση*
 - ✓ *ΤτΕ: περιορισμένο κίνητρο των ιδιωτών για αποταμίευση*
 - ❖ *Το τραπεζικό σύστημα ανταποκρίνεται μόλις μετά την 6^η συνεχόμενη αύξηση του DFR*
 - ❖ *Δημόσια παρέμβαση από τον (τότε) ΥπΟικ*

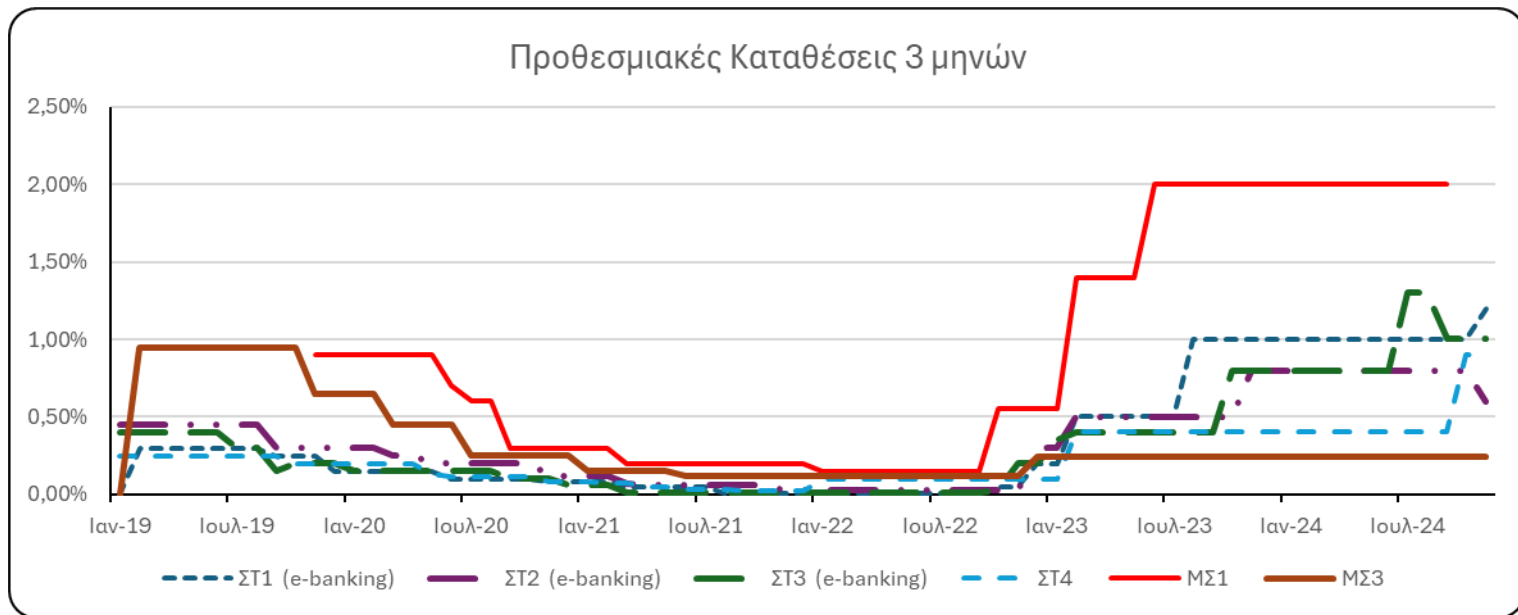
➤ **06/2024 – σήμερα: Το DFR ξανά σε διαδικασία μείωσης**

- ❖ Συνολικά, οι τράπεζες εμφανίζονται να ενσωματώνουν τη μείωση του DFR πιο γρήγορα, αλλά, εκ πρώτης όψεως, ανεξάρτητα
- ❖ Η αρχική αντίδραση δύο τραπεζών ήταν να αυξήσουν τα επιτόκια ορισμένων από τα προθεσμιακά προϊόντα τους
- ❖ Ωστόσο, μετά την τρίτη συνεχόμενη μείωση του DFR (Οκτώβριος 2024), οι μειώσεις ενσωματώνονται από το σύνολο του τραπεζικού συστήματος

Προθεσμικές καταθέσεις – Επιτόκια 2019-2024 (3/5)

17

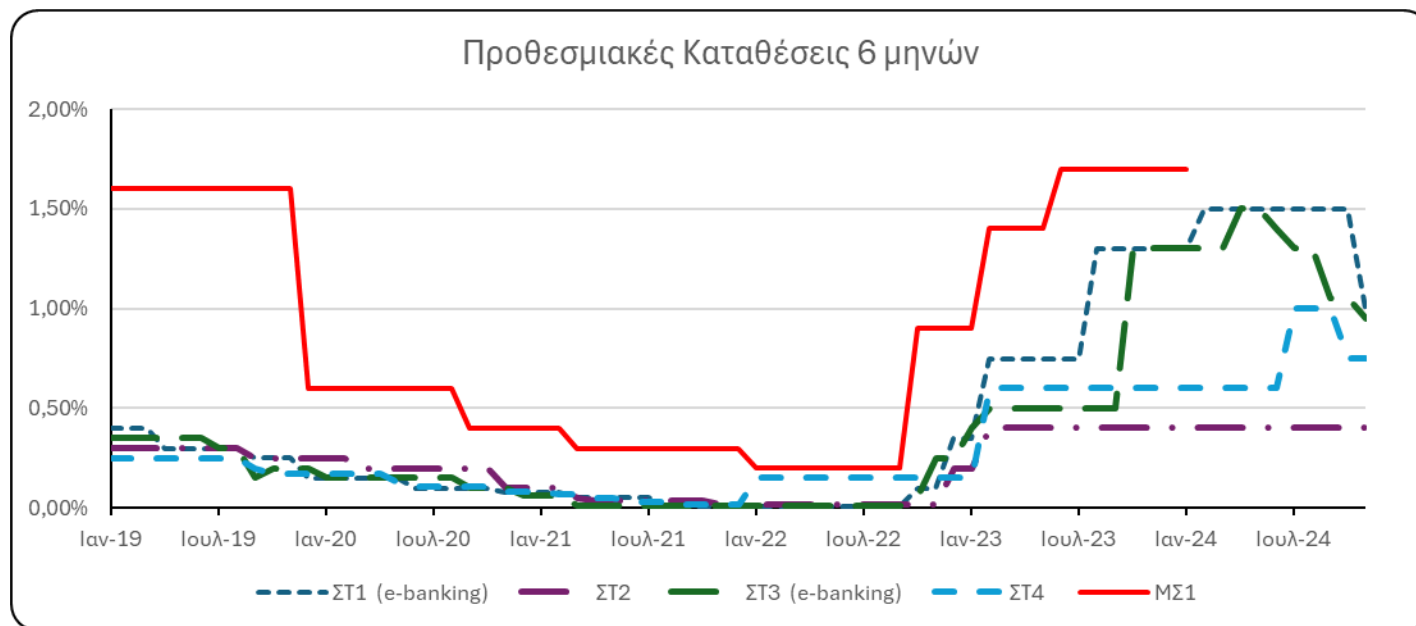
Προϊόντα 3μηνιας διάρκειας

Προθεσμιακές καταθέσεις – Επιτόκια 2019-2024 (4/5)

18

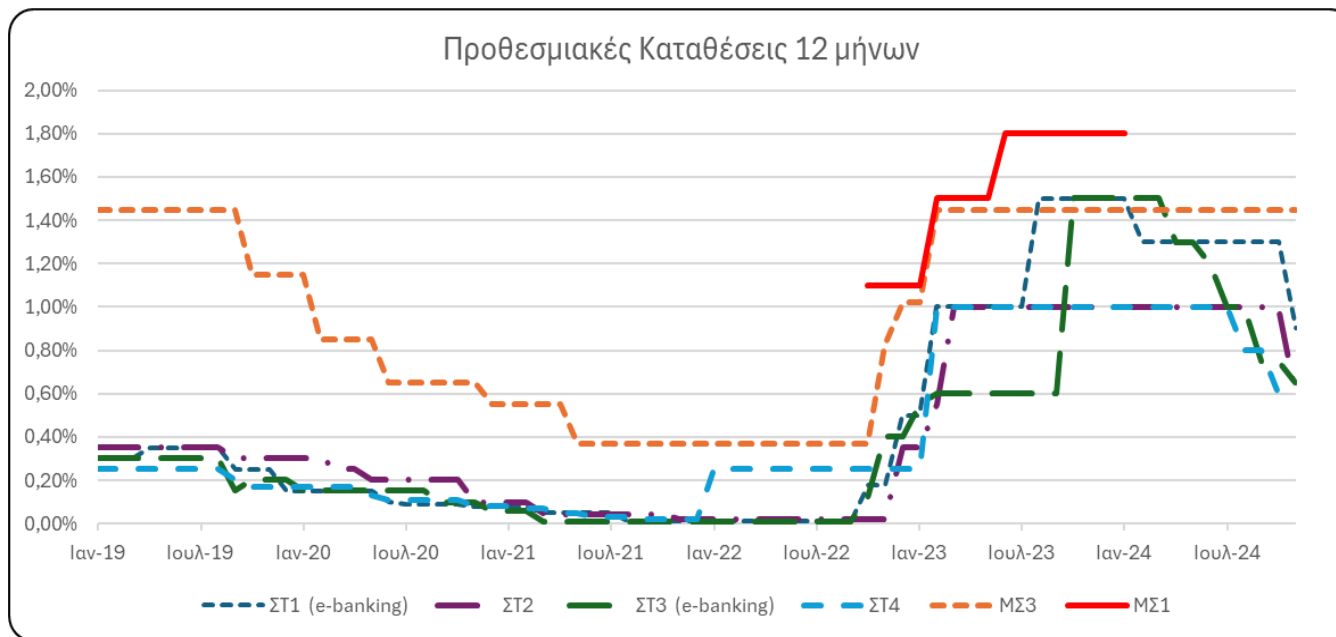
Προϊόντα βμηνης διάρκειας

Προθεσμιακές καταθέσεις – Επιτόκια 2019-2024 (5/5)

19

Προϊόντα 12μηνης διάρκειας

Παράμετροι που επηρεάζουν τα επιτόκια καταθέσεων

20

- Τα επιτόκια πολιτικής της ΕΚΤ
 - ❖ ιδιαίτερα το *επιτόκιο διευκόλυνσης καταθέσεων* (DFR)
- Τα επιτόκια της αγοράς χρήματος (Euribor)
- Η αύξηση του ΑΕΠ και του διαθέσιμου εισοδήματος των καταναλωτών
 - ❖ γενικά έχουν αρνητικές επιπτώσεις στα επιτόκια καταθέσεων
- Η κεφαλαιακή επάρκεια
- Η ρευστότητα των τραπεζών
 - ❖ η πλεονάζουσα ρευστότητα μειώνει το κίνητρο των τραπεζών να αυξήσουν τα επιτόκια καταθέσεων
 - ❖ η ρευστότητα των ελληνικών τραπεζών έχει βελτιωθεί σημαντικά
- Επίπεδο κερδοφορίας – δείκτες αποδοτικότητας – δείκτης αποτελεσματικότητας – πιστωτικός κίνδυνος
- Η δομή της εγχώριας καταθετικής βάσης
 - ❖ Η πλειονότητα των καταθέσεων είναι μιας ημέρας (που προσφέρουν χαμηλότερα επιτόκια) – διασπορά σε περισσότερες τράπεζες ή/και λογαριασμούς

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Αγορά των τραπεζικών καταθέσεων Ενεργοί πάροχοι τον Δεκέμβριο 2024

22

- 4 συστημικές τράπεζες

/// Piraeus

- 4 μη συστημικές τράπεζες

Optima
bank

- 4 συνεταιριστικές τράπεζες
- 1 neobank (VivaBank)

- Υψηλός βαθμός συγκέντρωσης στην αγορά
- Οι 4 συστημικές τράπεζες το 2024
 - ❖ CR4 (σε όρους ενεργητικού): **94,65%**
 - ❖ HHI (σε όρους ενεργητικού): **2.265**
 - ❖ Συνολικά, αντιπροσωπεύουν σταθερά το **~95%** όλων των καταθέσεων
- Στην πράξη, δεν ασκούνται ιδιαίτερες ανταγωνιστικές πιέσεις στις 4 συστημικές τράπεζες

Συνθήκες της αγοράς

24

- Πολύ υψηλά εμπόδια εισόδου στην αγορά
 - ❖ *αυστηρές κανονιστικές προϋποθέσεις για τραπεζικά ιδρύματα*
- Τα καταθετικά προϊόντα είναι, κατά κύριο λόγο, τυποποιημένα και ομοιογενή
- Υψηλός βαθμός διαφάνειας
 - ❖ *οι τράπεζες συχνά συμβουλεύονται τους τιμοκαταλόγους των ανταγωνιστών τους όταν πρόκειται να καθορίσουν τα επιτόκιά τους*
- Οι καταθέτες δεν διαθέτουν αντισταθμιστική ισχύ
 - ❖ *ωστόσο, τα επιτόκια που εφαρμόζονται σε καταθέσεις μεγάλων ποσών μπορεί να γίνουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης*
- Σχετικά χαμηλό κόστος μεταστροφής
- Αυξημένη πίστη στο σήμα

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Ενίσχυση του ανταγωνισμού μέσω της νέας εισόδου

- Οι μικρότερες τράπεζες έχουν κίνητρο να προσφέρουν υψηλότερα επιτόκια
- Το 2024, η Attica Bank συγχωνεύθηκε με την Παγκρήτια Τράπεζα, σχηματίζοντας την 5^η μεγαλύτερη τράπεζα στην Ελλάδα
- Τρεις συνεταιριστικές τράπεζες έχουν υποβάλει αίτημα για χορήγηση άδειας πανελλήνιας λειτουργίας
- Το 2025, η VivaBank εισήλθε στην αγορά καταθέσεων για επιχειρήσεις, προσφέροντας ανταγωνιστικά επιτόκια
- Σύμφωνα με δημοσιεύματα, η Revolut σχεδιάζει να δραστηριοποιηθεί στην ελληνική αγορά καταθέσεων

2. Δημιουργία κρατικών λογαριασμών

27

- Εισαγωγή καταθετικών προϊόντων στα πρότυπα του γαλλικού *Livret A*
 - ❖ τα επιτόκια καθορίζονται από το κράτος, επί τη βάσει προτάσεων από την Κεντρική Τράπεζα προς το ΥπΟικ
 - ❖ ανταγωνιστική πίεση στα τραπεζικά καταθετικά προϊόντα
- Πλεονεκτήματα:
 - ❖ συνήθως υψηλότερα επιτόκια
 - ❖ δυνατότητα ελεύθερων αναλήψεων
 - ❖ εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης του κρατικού προϋπολογισμού
 - ❖ ευκολότερη απόκτηση σε σχέση με τα έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου
- Ωστόσο, σύμφωνα με το γαλλικό πρότυπο:
 - ❖ υπάρχουν περιορισμοί στο ύψος της κατάθεσης
 - ❖ δεν μπορούν να τηρηθούν σε περισσότερες από μία τράπεζες

3. Προσφορά καταθετικών προϊόντων με γνήσια αποταμιευτικά χαρακτηριστικά

28

- Π.χ., με τη χορήγηση προνομιακού επιτοκίου πίστης (*fidelity premium/loyalty bonus*): κίνητρο στους καταθέτες να διατηρούν υψηλότερα υπόλοιπα στους τραπεζικούς τους λογαριασμούς
 - ❖ ανταμοιβή για τους πιστούς πελάτες
 - ❖ οι τράπεζες επωφελούνται από την αυξημένη ρευστότητα
- Απαιτείται μια ευρύτερη αναθεώρηση των χαρακτηριστικών των αποταμιευτικών λογαριασμών στην Ελλάδα, οι οποίοι **σήμερα**:
 - ❖ είτε επιτρέπουν αναλήψεις χωρίς περιορισμούς → δεν ενθαρρύνουν τις αποταμιεύσεις
 - ❖ ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, προβλέπουν συγκεκριμένους περιορισμούς στις αναλήψεις, συναλλαγές, κλπ., έναντι μιας αμελητέας αύξησης στο επιτόκιο

4. Ενίσχυση της κινητικότητας των καταθετών μεταξύ τραπεζών

29

- Αδράνεια των καταναλωτών έναντι των διαθέσιμων καταθετικών προϊόντων.
- Δεν φαίνονται πρόθυμοι να συγκρίνουν προϊόντα και να αλλάξουν παρόχους
 - ❖ επιβεβαιώνεται από έρευνα καταναλωτών
- Η ΤτΕ δημοσιεύει πίνακες με όλα τα διαθέσιμα καταθετικά προϊόντα και τα αντίστοιχα επιτόκια – επίσης, στην Ελλάδα υπάρχουν ιστοσελίδες σύγκρισης που επικεντρώνονται στα τραπεζικά επιτόκια
- Θα μπορούσε να επιβληθεί στις τράπεζες η υποχρέωση να παρέχουν στους καταναλωτές μέσω των ιστοσελίδων τους:
 - ❖ Πρόσβαση στους υπερσυνδέσμους με τις συγκεκριμένες πληροφορίες από την ΤτΕ και τις ιστοσελίδες σύγκρισης → διευκολύνεται η σύγκριση
 - ❖ Ενημέρωση για την διαδικασία της υπηρεσίας αλλαγής παρόχου (αρ. 9 ν. 4465/2017)
- Με αντίστοιχη ενημέρωση θα μπορούσαν να συνδράμουν και ενώσεις καταναλωτών

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ

30

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας!